

ТРОФИМЕНКО М.В.,
к. політ. н., проректор з науково-педагогічної роботи
(міжнародні зв'язки), професор кафедри
міжнародних відносин та зовнішньої політики
Маріупольського державного університету

ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ США ЗА АДМІНІСТРАЦІЇ ОБАМИ (НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ ПОЛІТИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ)

Адміністрація Обами відразу після приходу до влади представила свою точку зору глобальної взаємодії і виклала свої плани зі створення нової публічної дипломатії США у чотирьох політичних документах: стратегія національної безпеки, національні рамки для стратегічних комунікацій, чотирирічна дипломатія, огляд розвитку і стратегічні рамки для публічної дипломатії.

Стратегія національної безпеки

Стратегія національної безпеки (СНБ) визначає взаємодію як активну участь Сполучених Штатів у відносинах за межами своїх кордонів. Обґрунтування участі США переконання, що власні інтереси США разом з інтересами тих, хто за межами кордонів США будуть і надалі спрямовувати взаємодію країни з державами і народами. Згідно з СНБ, США просуватимуть міжнародний порядок, що визнає права і обов'язки всіх держав. Як і після Другої світової війни, США має базувати діяльність на основі правил міжнародної системи, просуваючи свої власні інтереси, які слугують на благо взаємним інтересам [4, с.23].

Дві цілі Стратегії національної безпеки 2010 року відновлюють лідерство Америки в світі і формуванні міжнародної системи, яка може вирішити проблеми нової ери. Визнаючи, що в минулому, Сполучені Штати процвітали, коли і країна і національна політика безпеки США пристосувалися до зміни форми замість того, щоб бути цією формою, в Стратегії безпеки записано, що «ми повинні знову позиціонувати Сполучені Штати чемпіоном у взаємних відносинах між націями і народами». В документі визнається необхідність міжнародної співпраці задля вирішення сьогоденних проблем і що американське «моральне лідерство ґрунтується головним чином на силі прикладу, а не на спробі нав'язати систему іншим народам». Відповідно до СНБ, участь США буде ґрунтуватися на «взаємних інтересах і взаємній повазі» [4, с.23].

При описі державного підходу до зміцнення національного потенціалу, метою документу названо необхідність розширення можливостей в галузі дипломатії: «наші дипломати є першою лінією, яка покликана залучати, слухати наших партнерів, вчитися у них, поважаючи один одного, і шукаючи спільні точки перетину. Дипломати, експерти в галузі розвитку, та інші департаменти Сполучених Штатів повинні мати можливість працювати пліч-о-пліч, щоб мати спільний порядок денний. Нові навички необхідні для сприяння ефективній взаємодії, скликати, підключати і мобілізувати не тільки інші уряди і міжнародні організації, а й недержавні суб'єкти, такі, як корпорації, фонди, неурядові організації, університети, мозкові центри і релігійні організації, кожний з яких все частіше відіграє все більшу роль у питаннях дипломатії та розвитку [4, с.25].

У лютому 2015 року була прийнята нова Стратегія національної безпеки. У Стратегії зазначається, що Уряд США завжди був відповідальним за захист власного народу, однак ці зобов'язання виходили й за межі кордонів країни. Уряд США також відчуває відповідальність за налагодження міжнародної безпеки, оскільки це слугує інтересам країни, затверджує відданість партнерам та союзникам і стосується вирішення глобальних проблем. Для вирішення питань міжнародної безпеки США надає перевагу колективним зусиллям разом зі своїми партнерами, такими як НАТО, партнери у Великобританії, Франції, Германії, Італії, Японії, Південній Кореї, Австралії, Новій Зеландії, Філіппінах, Таїланді та Ізраїлі. Уряд США посилюватиме потенціал США та інших країн до попередження конфліктів всередині країн та між країнами. Недавнє порушення суверенітету та територіальної цілісності України з боку

Росії, ставить під загрозу міжнародні норми, які й так сприймалися як дане після закінчення Холодної війни. Отже, американські дипломати та лідери мають відігравати основну роль у попередженні майбутніх конфліктів, допомагаючи їм боротися з тиском та примусом, тим самим демонструючи відданість домовленостям зі своїми партнерами [12, с.4].

Згідно Стратегії Уряд США має дотримуватися встановлених цінностей всередині країни та просувати їх за кордоном. Однак, деякі авторитарні країни всілякими засобами перешкоджають цьому процесу, йдуть у розрив з демократичними принципами, являючи собою загрозу для внутрішньої безпеки. Прикладом є складна військово-політична ситуація в Україні, зумовлена агресією з боку Росії. Однак, ми будемо продовжувати мобілізувати міжнародну підтримку для посилення та поширення прав людини у всьому світі. До цього ми закликаємо й уряди інших країн. Нашими партнерами в цьому стануть інші демократії. Ми воліємо надати збалансовану допомогу і розуміємо, що для просування цінностей ми маємо діяти разом з нашими партнерами. США сконцентрує свої зусилля та ресурси на наданні допомоги країнам у просуванні до більш демократичної системи керування. За останні 15 років деякі країни Східної Європи, Латинської Америки, Африки та Східної Азії стали на вірний шлях переходу до демократичного режиму, однак не без деяких невдач. Уряд США, у свою чергу, буде продовжувати шукати засоби надання підтримки у всіх успішних починаннях та у полегшенні складнощів на шляху переходу до демократії за допомогою інвестицій, торгівлі та підтримки реформ.

Стратегія проголошує, що Уряд США відчуває відповідальність за просування світового миру, прав людини, безпеки та процвітання у 21 сторіччі, тому він продовжуватиме ставити вирішення питань, що виникають у даних сферах, пріоритетом своєї зовнішньої політики, розподіляти дипломатичні та інші ресурси грамотно та співпрацювати з багатосторонніми організаціями, такими як НАТО та країнами-членами задля зміцнення та модернізування потенціалу (надаючи гуманітарну допомогу, сприяння підтримці миру і т.д.), який зміг би працювати на благо встановлення безпеки та стабільності для майбутніх поколінь.

США продовжуватиме посилювати відносини з вільною, цілісною та мирною Європою, яка є його невід'ємним партнером у вирішенні питань глобальної безпеки та підтримуватиме прагнення балканських та східноєвропейських країн до євроінтеграції. Російська агресія на території України демонструє, що не слід нехтувати міжнародними нормами та правилами, направленими проти територіальної агресії. Уряд США провів ряд міжнародних заходів з надання допомоги українцям, які самі обрали своє майбутнє, в якому прагнуть розвинути демократію. США підтверджує свої зобов'язання щодо просування безпеки через активну присутність та спостереження у центральній та східній Європі задля встановлення подальших агресивних дій з боку Росії. Уряд підтримуватиме й далі своїх партнерів – Грузію, Молдову та Україну та просуватиме їхню безпеку. США продовжуватиме встановлення санкцій для Росії, та вживання інших заходів, які зможуть зруйнувати московську оманну пропаганду незаперечними фактами. Уряд визначатиме випадки російської агресії та допомагатиме союзникам та партнерам встояти перед натиском Росії, навіть у довгостроковій перспективі. Однак, США залишатиме двері до більш активної співпраці з Росією в галузях, що являють спільний інтерес відкритими, однак, тільки якщо вона вибере інший шлях розвитку – шлях мирного розвитку який поважає суверенітет та перехід до демократії сусідніх країн.

Загалом Стратегія національної безпеки проаналізувала стан міжнародних справ та роль США у сучасному світі та визначила завдання для американської дипломатії, зокрема публічної.

Національна система стратегічних комунікацій

Національна система стратегічних комунікацій («НССК» або «Національна система»), описуються президентом Обамою в якості «всеосяжної стратегії міжвідомчої адміністрації з питань публічної дипломатії та стратегічних комунікацій», підкреслюючи при цьому, що «з усіх зусиль адміністрації, ефективна стратегічна комунікація має важливе значення для підтримки глобальної легітимності та підтримки політичних цілей адміністрації».

Національна система повторює Стратегію безпеки, закликаючи до розвитку «культури спілкування» по всьому уряду, визнаючи, що нація повинна бути «більш ефективною в нашій запланованій комунікації і приймати в ній участь, та покращувати процес розуміння відносин, думок, скарг і проблем людей, а не тільки еліт у всьому світі», так щоб можна було «передати надійні, послідовні повідомлення, розробити ефективні плани і зрозуміти як краще наші дії будуть сприйматися» [6, с.1].

Цей документ фокусується в основному на описі міжвідомчих процесів за участю урядового зв'язку та ролі і обов'язків різних підрозділів і посад, відповідальних за стратегічні комунікації уряду і про поточні зусилля щодо підвищення ефективності та результативності в цій області. «Стратегічна комунікація» описується як всеохоплююча «синхронізація слів і справ, та як вони будуть сприйняті окремими аудиторіями» і «програми заходів, свідомо спрямованих на спілкування і взаємодію з цільовою аудиторією, в тому числі здійснення державних справ у галузі публічної дипломатії, та інформаційних операцій» [6, с.2].

Цілі США стосовно «запланованої комунікації та взаємодії», які описуються як «елементи національної влади» повинні підтримувати політичні цілі і досягти наступних «особливих результатів»:

- Іноземні аудиторії визнають галузі взаємного інтересу зі Сполученими Штатами;
- Іноземні аудиторії вважають, що Сполучені Штати грають конструктивну роль в світових справах;
- Іноземні аудиторії розглядають Сполучені Штати в якості шанованого партнера у вирішенні глобальних викликів [6, с.6].

У документі також йдеться, про необхідність розрізнення «позитивних» зусиль комунікації та взаємодії уряду, які «будуються на взаємній повазі та взаємному інтересі», від зусиль, спрямованих на боротьбу з тероризмом. «Сполучені Штати повинні ясно сформулювати позитивне бачення, визначити, що ми кожного разу, коли це можливо, готові до залучення зарубіжної аудиторії у позитивному сенсі [6, с.6].

Чотирирічна Дипломатія і Огляд Розвитку

Чотирирічна Дипломатія і Огляд розвитку («ЧДОР» або «Огляд») визначає публічну дипломатію як «основу дипломатичної місії», яка буде включати в себе «створення регіональних центрів засобів масової інформації, де працюватимуть кваліфіковані комунікатори, щоб гарантувати, що США можуть брати участь в публічних дебатах в будь-якому місці і в будь-який час; будувати мережеві співтовариства, які поділяють інтереси США; і розширяти відносин між народами» [4, с.28].

Головними напрямками політики Огляду є відновлення і підтримка лідерства Америки і створення нової глобальної архітектури співпраці. Підкреслюючи «цивільну владу» і визнаючи «владу громадськості» - враховуючи «неурядові організації, корпорації, групи громадянського суспільства і людей в усьому світі, які поділяють цілі і інтереси США» - Огляд підкреслює партнерські відносини, які можуть допомогти «просуванню безпеки Америки, процвітанню і цінностям в усьому світі». Згідно з ЧДОР: «Ми будемо будувати мережу спілок та партнерств, регіональних організацій і глобальних інститутів, що є міцними і досить динамічними, щоб допомогти нам вирішити сьогоднішні проблеми, адаптуватися до загроз, які стоять перед нами, і скористатися новими можливостями» [4, с.28].

У документі підкреслюється, що зусилля щодо вдосконалення регіональної взаємодії за допомогою розширених програм, таких як «проповідники з посольств», які подорожують по всій країні, спілкуючись з людьми з конкретних питань, займаються зміцненням зв'язків з регіональними установами та створенням регіональних центрів для підтримки місцевих ініціатив [4, с.29]. Інша програма під назвою «Стратегічні діалоги з громадянським суспільством» була розроблена «для просування ініціатив з цілої низки питань, які поділяють Сполучені Штати і громадянське суспільства».

В огляді підкреслюється, що урядовий підхід до взаємодії визнає нове дипломатичне операційне середовище, в якому взаємодія і співпраця мають ключове значення для просування американських інтересів і цінностей. «Наша дипломатія повинна будувати

партнерські відносини і мережі, реалізовувати програми, а також взаємодіяти з громадянами, групами і організаціями». Відповідно до документу, «робота з громадянським суспільством є найбільш ефективним і дієвим шляхом до просування ключових цілей зовнішньої політики» [4, с.29].

Документ вводить нове поняття «дипломатія спільнот», як «новий підхід до визначення і розвитку мережі контактів за допомоги конкретних проектів на місці, програм або подій, а потім допомагають цим мережам еволюціонувати в послідовні дійові центри в галузях, що являють спільний інтерес». Існує дві мети дипломатії спільнот: «створення мереж контактів, які можуть працювати на себе для просування цілей відповідно до інтересів» і «демонструвати через конкретні події відданість спільним інтересам і універсальним цінностям» [4, с.29].

У ЧДОР були затверджені рекомендації, представлені в Стратегічній системі публічної дипломатії.

Стратегічна система Публічної дипломатії

Стратегічна система Публічної дипломатії («ССПД» або «стратегічна система») описуються як «навігатор для публічної дипломатії», який буде просувати місію з підтримки досягнення цілей і завдань зовнішньої політики США, просування національних інтересів і підвищення національної безпеки шляхом інформування та здійснення впливу на іноземних громадян і за рахунок розширення та зміцнення відносин між народом і урядом Сполучених Штатів і громадянами світу» [4, с.30].

Стратегічна система визначає потребу у «комплексних, багатовимірних стратегіях із громадського залучення, налагодження партнерських відносин, мобілізації широких коаліцій, а також стимулювання громадської думки у всіх секторах суспільства: активістів і вчених, лідерів у сфері бізнесу та громадянського суспільства, релігійних громад та громадських організацій».

Існує П'ять «стратегічних імперативів» для ефективної публічної дипломатії:

1) Формування повідомлення – розвивати активні пропагандистські стратегії для інформування, надихати і переконувати – «Ми були неправильно представлені (спотворені) – або взагалі не представлені – у дуже великій кількості глобальних переговорів».

2) Розширення та зміцнення відносин між народами – зміцнювати взаємну довіру та повагу за рахунок розширення програм та платформ публічної дипломатії – «Фундамент довіри відкриває вуха і уми».

3) Боротьба з екстремістами – дискредитувати і делегітимізувати Аль-Каїду, а також розширити можливості довіри місцевим поглядам – «Голоси екстремістів не повинні ігноруватися».

4) Краще інформувати про вироблену модель політики для забезпечення завчасного врахування у зовнішній політиці розуміння поглядів і думок зарубіжних громад: - «Якщо ми літаємо с закритими очами, то варто очікувати на катастрофу».

5) Використання ресурсів у відповідності з поточними пріоритетами – зміцнення структур і процесів з метою забезпечення скоординованої та ефективної публічної дипломатії – «Ми можемо зробити усе краще ... і ми повинні» [4, с.31].

У центрі уваги відносини від людини до людини щодо розширення сфери охоплення програм в сфері публічної дипломатії, використовуючи нові засоби масової інформації, розширення освітніх можливостей для людей за кордоном, створюючи можливості для взаємодії США та іноземних громадян через освітні та культурні програми і побудову відносин з майбутніми іноземними лідерами. Ці програми призначені для «просування національних інтересів США і розвитку бажаних навичок, які надають можливість і альтернативи екстремізму» для іноземців.

Огляд документів щодо політики США підтверджує думку професора Ріордана, що «в двадцять першому столітті, дипломатія ставатиме дедалі більш публічною» [4, с.32]. Особливості глобальної участі підкреслені у всіх чотирьох документах відображають думку адміністрації Обами про те, що в нову епоху нація повинна «вийти за межі уряду», щоб «вступати в безпосередній контакт» з людьми за кордоном. Згідно вказаних документів,

адміністрація прагне зробити «обов'язковим вихід за межі держави, що є визначальною рисою зовнішньої політики США».

Огляд документів також показує, що публічна дипломатія США за адміністрації Обами включає в себе багато з характеристик нової публічної дипломатії. Причому підвищена увага приділяється співпраці і налагодженню відносин з партнерами державного і приватного сектора, що є дзеркалом нового погляду публічної дипломатії, це дає ідею, що публічні дипломати сьогодні повинні бути готові до сприяння створенню мережі неурядових організацій і народів, які поділяють спільні інтереси. Слід зазначити, що розширення і зміцнення відносин людина з людиною, народ з народом є «стратегічним імперативом» в публічній дипломатії США [4, с.32].

Крім того, підвищення ролі публічної дипломатії в політичних процесах розглядається в обох ідеях та побудові нової публічної дипломатії США. Існують також свідчення того, що двосторонній зв'язок і довгострокові реляційні стратегії розглядаються як вирішальні для успіху публічної дипломатії США. Нарешті, важливу роль у публічній дипломатії США відіграє власна громадянська, яка, хоча і на обмеженій основі в якості неофіційних «послів» зосереджує свої зусилля у рамках публічної дипломатії на громадянську за кордоном.

Це є позитивною подією в публічній дипломатії США. Перехід від обміну повідомленнями, підходу попередньої адміністрації, до реляційного підходу більш орієнтованого на «вислуховування», ніж «розмову», вказує на значний прогрес в напрямку більш ефективної публічної дипломатії США.

Література:

1. Трофименко М. В. Структура публічної дипломатії США / М. В. Трофименко, К. В. Балабанов // Україна Дипломатична : науковий щорічник. — 2014. — Вип. п'ятнадцятий. — С. 709—724.
2. Cowan G. Moving from Monologue to Dialogue to Collaboration: The Three Layers of Public Diplomacy / Cowan Geoffrey, Amelia Arsenault // The Annals of the American Academy of Political and Social Science. — Vol. 616, Public Diplomacy in a Changing World. — Mar., 2008. — pp. 10-30.
3. Cull N. J. Public Diplomacy: Lessons from the Past/ Nicholas J. Cull. — Los Angeles : Figueroa Press, 2009. — 61 p.
4. Kathy R. Fitzpatrick U.S. Public Diplomacy in a Post-9/11 World: From Messaging to Mutuality / Kathy R. Fitzpatrick. — Los Angeles : Figueroa Press, 2011. — 54 p.
5. National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States (9-11 Commission).—[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://9-11commission.gov>.
6. National Framework for Strategic Communication. — 2010. — Washington, The White House. — 14 p.
7. President Barack Obama's Inaugural Address, January 21, 2009. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.whitehouse.gov/blog/2009/01/21/president-barack-obamas-inaugural-address>.
8. Pub. L. No. 80-402, 62 Stat. 6 (1948). — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://legisworks.org/congress/80/publaw-402.pdf>.
9. Remarks by the President at Cairo University, June 4, 2009.— [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-cairo-university-6-04-09>.
10. The 9/11 Commission Report: Final Report of the National Commission on Terrorist Attacks Upon the United State. — New York : W.W. Norton & Company, 2003. — 567 p.
11. The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations / [Brian Hocking, Jan Melissen, Peter van Ham, Cynthia P. Schneider]. — Houndmills, Basingstoke, Hampshire : Palgrave Macmillan. — 221 p.
12. US National Security Strategy. — February 2016. — Washington, The White House. — 29 p.

13. Zaharna R. S. Battles to Bridges: U.S. Strategic Communication and Public Diplomacy after 9/11 / R. S. Zaharna. — Houndmills: Palgrave Macmillan, 2010. — 233 p.

ШЕВЦОВ В.Ю.,
студент II курса
специальности «Международная экономика»
Мариупольского государственного университета

ПОСЛЕДСТВИЯ ВЫХОДА ВЕЛИКОБРИТАНИИ ИЗ ЕС

Тема выхода Великобритании из членов Европейского союза действительно очень остра на данный момент, и как у любой проблемы, у неё есть и сторонники, и противники. Мы решили немного детальнее остановиться на последствиях выхода Великобритании, поскольку это масштабный вопрос, который отразится на всей геополитике Евросоюза, также как и на самих гражданах Британии живущих на родине, или проживающих и трудоустроенных за рубежом.

Для того, чтобы немного разобраться в цифрах, отметим, что на текущий момент около 2 миллионов британцев проживают и работают в других государствах-членах Европейского союза. Эти люди куда больше подвергаются рискам, связанным с выходом Британии из состава ЕС, чем сами коренные жители Соединенного королевства [1].

Разговоры о выходе Великобритании из Евросоюза ведутся с 1973 года, когда страна, собственно, и вошла в объединение. Референдум 23 июня является не первым, аналогичное голосование прошло в июне 1975 г., тогда победили сторонники ЕС, набравшие 67,2 % голосов.

Британия имела ряд привилегий в ЕС. Так, страна не присоединилась к крупнейшим интеграционным проектам Евросоюза — к зоне евро и к Шенгенским соглашениям, предусматривающим отмену визового контроля на общих границах. При этом британский взнос в бюджет ЕС — один из наиболее крупных, сейчас он составляет примерно 11 миллиардов евро в год (больше платят лишь Германия, Франция и Италия). Именно это и стало одним из главных аргументов сторонников Brexit, которые считали, что членство в Евросоюзе обходится стране слишком дорого [2].

Германия, Великобритания и Франция — три крупнейшие державы ЕС — формируют критически важный баланс. Без Великобритании Евросоюз превратится во франко-немецкое предприятие, в котором Германия станет во многом доминирующим партнёром, а между ними будут зажаты все страны поменьше. Это не совсем то, чего все хотят даже немцы, которые являются гегемонами против своей воли. Кроме того, Британия и Германия — это естественные союзники в сдерживании государственных наклонностей Франции.

Британия оказывает очень позитивное влияние на ЕС. Европа получает пользу от демократических традиций Британии, её открытости остальному миру, её нетерпимости к бюрократическим препонам и даже её скептицизма по поводу абстрактных, утопических проектов. Если какой-то город можно назвать сейчас европейской столицей, это будет не Брюссель, Берлин или даже Париж, а Лондон, где живут почти полмиллиона граждан Франции и миллионы других иностранцев [3].

Если Великобритания решит выйти из состава ЕС, ей придется заключить новый торговый договор с оставшимися в Евросоюзе 27 странами, чтобы британские компании могли продолжать продавать свои товары на европейском рынке, не сталкиваясь с повышенными тарифами и другими ограничениями.

Как и во всех ситуациях с принятием глобальных решений, выделяются сторонники и противники.

Сторонники выхода Британии из Евросоюза считают, что заключить подобный договор будет относительно легко, так как на данный момент законодательство Великобритании и ЕС